

שלימה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

הגליון מוקדש

לע"נ רבנו שלמה בן ר' מאיר ושמחה
נלב"ע ז' מר חשוון תשפ"ד
ולרפו"ש להגה"צ רבי גבריאל בן מזל טוב
ולרפואת ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל
ולהצלחת התורם בעילום שם.

פרשת בא

ט' שבט תשפ"ד | גליון 10

תשובה שלמה

להעריך כל נקודה קטנה ברוחניות

ויאמר ה' אל משה ואהרן בארץ מצרים לאמר החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה. התורה כותבת שחודש ניסן הוא גם ראש והוא גם ראשון. יש ללמוד מכאן שלא תמיד הראש הוא הראשון, ולא תמיד הראשון הוא הראש. יש מושג בגמרא (מגילה יב' ע"ב) הדיוט קופץ בראש. הראש, יכול לחלוק כבוד ולתת את הכבוד להיות ראשון, לאדם פחות ממנו. אבל כאן הדגישה התורה, שהחודש הזה יהיה לכם גם ראש חודשים, וגם ראשון לחודשי השנה, אם יגידו בחודש הראשון, הכוונה לניסן, וכן כל שנה תתחיל מניסן כי הוא ראש.

ויש לעמוד כאן על כמה שאלות. (א) למה באמת נבחר חודש ניסן להיות ראש וראשון, מצד הסברא היינו אומרים שחודש סיון יהיה הראש לכל החודשים, שהרי זהו החודש שקיבלנו בו את התורה. וכל יציאת מצרים היתה במטרה לקבל את התורה. ומה יש בחודש הזה מיוחד לעשותו ראשון. (ב) עוד יש לדקדק, מהו ויאמר ה' אל משה ואהרן בארץ מצרים. פשיטא שהיה זה בארץ מצרים. (ג) עוד יש לדקדק מהו החודש הזה לכם, בודאי שמדובר לכם שהם בני ישראל. (ד) גם ידוע שהמצוה הזו של קידוש החודש היא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל. ולמה נבחרה מצוה זו להיות ראשונה.

בס"ד יצא לאור ספר

תשובה שלימה

שיחות על מעלת ימי השובבי"ם
וניצולם לתשובה ותיקון עוונות
מאת רבנו הגאון המופלא

רבי שלמה אסולין זצוק"ל

ניתן להשיג

ירושלים-0548442896, ב"ב-0548474489

אשדוד-0527176698

במחיר עלות בלבד

וכן ניתן להשיג את ספריו שמן למאור
עה"ת ב"כ, שלמי שמחה עה"ת ב"כ,
מעין גנים על בראשית

פניני הפרשה

**"ואכל את כל העץ הצומח לכם מן השדה"
(י', ה')**

תמוה הא כבר כתיב במכת ברד (לעיל ט', כה) ואת כל עץ השדה שבר ומה יאכל כאן, ואין לומר שהכוונה לעצים שגדלו בין מכת ברד עד עכשיו ובזמן מועט כזה אי אפשר שיגדל עץ.

ואפש"ל אליבא דשיטת ר' יהודה (ברכות מ' ע"א) דאילן שאכל ממנו אדם הראשון חטה היה, ומשמע דחטה הוי מין אילן. (וכן איתא בר"ה טז' ע"א, ע"פ רש"י והר"ן שם). ולפי"ז שפיר מה שכתוב כאן שיאכל את כל העץ, שהרי כתוב בסוף מכת ברד שהחטה לא נוכתה, ושפיר דחטה מין עץ הוא. אולם אליבא דתנאי דפליגי על ר' יהודה עדיין קשה.

ויתכן לפרש דמה שכתוב לעיל ואת כל עץ השדה שבר היינו אילן סרק שאינו עושה פירות, (וכדפירש"י בריש פרשת בחוקותי דעץ השדה היינו אילן סרק), ולפי"ז היה במכת ברד עוד נס שרק אילני סרק נשברו אבל אילנות שעשו פרי לא נשברו, וע"ז אמר כאן ואכל את כל העץ הצומח לכם מן השדה היינו האילנות שעושין פירות שלא ניזוקו בברד. וזהו גם מה שנאמר אח"כ (פס' טו') ויאכל וכו' ואת כל פרי העץ אשר הותיר הברד, היינו את עצי הפרי עם הפרי שהותיר הברד.

(שלמי שמחה אות ו'. שמן למאור אות ב').

"כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים" (י"א, ד')

כתב רש"י 'ולא אמר "בחצות" שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא, עכ"ל. לכאורה הוא פלא שיאמרו משה בדאי הוא אף אם לא היתה המכה בחצות ממש, שהרי ראו שהמכה נתקיימה וגם הם עצמם סבלו שמתו אצלם מתים, ולמה יבואו להתעסק בקטנות ולומר משה בדאי. ועוד שאפילו יאמרו שהוא בדאי איזה השפעה כבר יהיה מזה, הרי מ"מ כולם ראו שהמכה נתקיימה ומה בכך שלא דייק משה ברגע אחד והרי זה כספק ספיקא משולש, שמא יטעו ושמא לא יטעו, ואפילו אם יטעו אולי לא יאמרו משה בדאי, ואפילו אם יאמרו אולי לא ישפיעו דבריהם כלום, ועל מה חשש משה כל כך.

אמנם מכאן מוכח יסוד שאדם העוסק בצרכי ציבור צריך לעשות כל מה שיוכל כדי שלא יהיה לאנשים שום פתחון פה על מעשיו ואפילו טענה

של שטות, כי גם טענה של שטות שכל אחד מבין שאין בה ממש גם היא מקררת את ההשפעה החיובית שכבר קיבל.

ולכן אף שבאמת אין סברא שיאמרו אצטגניני פרעה משה בדאי הוא, כי הרי כבר ראו שהמכה נתקיימה בדיוק כמו שאמרו ומה להם להתעסק בקטנות, מ"מ חשש משה גם לזה, כי אולי ימצאו גם אנשים כאלו שמחפשים למצוא דופי בזולתם ויהיה איזה דופי שיהיה, ואם יאמרו כן ישפיעו לרעה על השומעים, אף שגם השומעים יודעים שהיא טענה של שטות.

(שמן למאור אות יא')

מאמר הפרשה

הצלחה ברוחניות גם שלא רואים

בתחילת הפרשה הקב"ה אומר למשה רבינו כך, 'ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, למען שייתי אותותי אלה בקרבנו. ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתו בם, וידעתם כי אני ה', ע"כ. ב' פסוקים אלו הקב"ה אומר אותם למשה, לעודד אותו שימשיך ללכת אל פרעה.

וצריך להבין מה קרה כאן. מתחילת המכות, הקב"ה מדבר עם משה רבינו ומיד אומר לו מה לומר לפרעה, מה קרה כאן, שהקב"ה מדבר אל משה דברי עידוד וחזוק, לפני שהוא מצוה עליו לדבר עם פרעה על מכת ארבה.

ועוד צ"ב דהנה בפרשת וארא יש ז' מכות, ובפרשת בא יש ג' מכות, (ומרוזז דהאות הראשונה והאחרונה של 'וארא' זה יוצא ז'. ובא זה ג'), ויש לשאול מדוע חילקה התורה את המכות, למה שלא תכתוב את כל המכות בפרשה אחת, והפרשה אח"כ תתחיל ב'החודש הזה לכם' המדבר בנושא חדש של יציאת מצרים.

ועוד צ"ב דידוע מה שאמר רבי יהודה (בהגדה של פסח) דכל עשר המכות מחולקות לג' החלקת הראשון הוא דצ"ח שהוא להודיע לפרעה את ה'. והחלק השני זה עד"ש והוא כדי להודיע את שליטת ה' המוחלטת בבריאה. והחלק השלישי זה באח"ב והוא להודיע שאין כלום חוץ מהקב"ה. (ומוכח כן מהפסוקים המדברים גבי כל מכה ומכה). וא"כ שבאח"ב זה חלוקה חדשה, מדוע התורה

המשך תשובה שלמה

תשובה לדבר, עניני רוחניות לא דומים כלל לעניני גשמיות. בגשמיות הרבה נחשב, מעט לא נחשב. אדם יעבור ברחוב ויראה מטבע של עשר אגורות, יש הרבה אנשים שלא יתכופפו להרים, אין לזה ערך. ברוחניות כל דבר קטן הנראה בלי ערך, הוא דבר גדול מאוד.

עפ"ז מובן למה חודש ניסן נבחר להיות ראש חודשים כדי ללמד שהחודש שהתחילתם לעשות בו מצוות דם פסח ודם מילה, המעט הזה כ"כ חשוב עד שראוי לקבוע את החודש הזה לראש וראשון, אם היו קובעים את סיון לראש חודשים, היינו אומרים, כנראה רק חודש של מתן תורה הוא החשוב, אבל חודש שקיימו בו רק שתי מצוות, אולי אינו חשוב.

ולכן הדגישה כאן התורה ויאמר ה' אל משה ואהרן בארץ מצרים, ללמד שהיסוד הזה שהמעט חשוב, ולכן חודש ניסן נקבע לראש וראשון, זה נקבע עוד כשהיו ישראל במקום טומאה בארץ מצרים, ועדיין לא יצאו למדבר. ללמד שכאשר אדם עושה איזה מצוה, אפילו שהוא עדין בתוך הטומאה, ואפילו מצוה קטנה, זה כ"כ חשוב שראוי לקבוע את הזמן הזה לראש חודשים, ואם היו קובעים את אייר לראש חודשים, היה משמע שגם ערך למצוה שמקיימים בתוך ארץ מצרים.

ולכן כתוב החודש הזה לכם, כלומר תבינו מזה לכם עוד יסודות וענינים, לא רק את הפרט הזה לגבי חודש ניסן, ונבחרה מצוה זו להיות ראשונה לעם ישראל, כדי ללמוד מזה לכל התורה, עד כמה ערך כל מצוה וכל פרט קטן ברוחניות, וכיון שהתאריך מקיף את כל משך השנה, בכל פעם שמונה לפי חודש ניסן יזכר ביסוד הזה, ולכן קידוש החודש מתחיל כשהלבנה מתחילה, ולא כשהיא במילואה, ללמד שמיד כשיש מעט אור, זה כבר סיבה להתחיל את החודש, ולחדש חודש חדש.

וכך הוא לגבי כל פרט ברוחניות, ובודאי גם לגבי תשובה, אדם יכול לומר, איך אעשה תשובה, אין לי מוחין, אני שקוע בתוך הטומאה, וכי זה הזמן, אבל רבינו יונה כותב, לכל תשובה תמצא סליחה. באיזה מצב שאתה נמצא, התשובה הכי גרועה שתעשה, ודאי תפעל משהו של סליחה. לכן תמיד תמיד, צריך לעסוק בתשובה, גם אם זה מן השפה ולחוץ. ומכל שכן בימי השובבי"ם כשיש ציבור שלם שמגיע רק עבור תשובה, גם אם אדם לא במיטבו, לא ברוחניות ולא בגשמיות, ואפי' לא יכול לצום, שיבא אפילו אם יתן אנחה אחת, אפילו יעשה תשובה כל שהיא, המעט הוא הרבה מאוד, וכל פרט קטן בתשובה, הוא התחלה לתשובה שלימה שתגיע בהמשך. (מתוך הספר תשובה שלמה)

מעודד את משה רבינו ואומר לו 'בא אל פרעה ופירש' 'התורה בו', והיינו שתמשך להתרות בו עוד ועוד. אמנם חשב משה דשמה מה שפרעה אינו שומע זה משום שאינו בסדר, על כן אמר לו ה' 'כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו', אך א"כ חושב משה רבינו אז לשם מה אני צריך להמשיך וללכת אל פרעה, הרי בין כך זה לא יועיל. וע"ז אומר לו הקב"ה דהוא כדי שידעו מצרים כי אני ה', להביא את מצרים להבין שאני הבעל הבית. וזה נעשה רק ע"י עוד מכה ועוד מכה ועוד התראה, ובכל פעם שאתה מתרה זה עושה קצת שינוי ובסוף זה מצטרף לתוצאה של שלימות, וזה מה שאמר ה' 'למען שתי אותותי אלה בקרבך', היינו דהמטרה היא כדי להשריש את האותות האלה בפנימיותו, וזה לא יקרה רק מכח המכה אלא גם מכח מה שאתה מתרה בו. ובכל התראה אתה משפיע ומצליח, להשאיר רושם חיובי להבין שהקב"ה הוא בעל הבית.

ואם על הכופרים האלו זה משפיע שידעו מצרים כי אני ה', אז ודאי שאף על בני ישראל זה משפיע שידעו שאני ה', ולכן 'למען תספר באזני בני ובן בנך את אשר התעללתי במצרים' וגו', שידעו שאם על פרעה כל התראה והתראה בסוף השפיע, ודאי שעליכם כל מה שתפעלו ברוחניות זה משפיע ותגיעו לוידעתם כי אני ה'.

וא"כ מובן מה שהתורה הפסיקה בין מכת ברד לשאר המכות, משום דאחר מכת ברד משה רבינו נשבר. ולכן התחילה התורה פרשה חדשה שיש בה ב' פסוקים דברי עידוד למשה שלא קשורים לעצם המכות, לומר לו שהוא פועל ומשפיע למרות שלא רואה שום שינוי אצל פרעה. ולכן אף באח"ב מחולק.

וכל זה לימוד עבורינו, שגם אם אנחנו לא רואים בעצמינו שינוי לטובה, למרות שכ"כ הרבה מתאמצים ומשקיעים, עלינו לדעת שאנחנו מצליחים בפועל ברוחניות, כי אנחנו בונים רשמים של קדושה בעצמינו בכל פרט הכי קטן ברוחניות, וכשנראה שינוי לטובה, הוא ודאי נעשה מכל אותם רשמים שפעלנו בזמן שלא ראינו כלום. ונמצא שודאי אנחנו פועלים הרבה ומצליחים בעבודת ה'. וה' יעזרנו להצליח.

(מעין גנים שמות ח"ה פרשת בא מאמר א')

חילקה דמכת ברד כתובה בפרשת וארא, ובפרשת בא מתחיל מכת ארבה והלאה.

וכדי לבאר את הענין בס"ד, יש להקדים יסוד גדול. הנה כל יהודי בימי חייו מרגיש מכח נשמתו שאיפה גדולה להתקדם ברוחניות ובעבודת ה', אבל בפועל לא נראה שהוא מתקדם. הוא יכול לשמוע דברי התעוררות שבאותו זמן משפיעים עליו, והוא חושב שעכשיו ודאי הוא יצליח לעשות שינוי בעצמו, ואחרי זמן קצר, הכל נעלם. ואדם מסוגל להשבר ולומר לעצמו, אני לא מבין למה שום דבר לא משפיע עלי, ולמה אני לא מצליח להתקדם ברוחניות.

ומה שמוכרחים לדעת, שלעולם אין נעשה שינוי ברגע אחד, אלא במשך זמן רב, כאשר בכל פעם שאדם מתעורר ברוחניות, נעשה אצלו רושם בלב לטובה, ובהצטרפות כל הרשמים יחד, במשך הזמן נעשה אצלו שינוי לטובה. (ועיין באור ישראל אגרת י' להגר"י מסלנט זצוק"ל, דמבואר יסוד זה).

וכן הוא גם כאשר אנחנו מספרים על צדיק שהצליח בעבודת ה', הצדיק לא גדל ברגע אחד, ולא ביום אחד, וגם לא בשנה אחת. אלא כל יום הוא גדל מעט, עד שבסוף ימיו אנחנו רואים לפנינו אדם מושלם. והשלימות הזו, זה צירוף של יום ועוד יום. ואותו דבר כשמספרים על אדם רשע. הוא לא נעשה רשע בבת אחת, אלא עוד רשעות קטנה ועוד רשעות קטנה הצטרפו יחד, עד שנעשה רשע גדול.

ועפ"ז נבוא לפרש את תחילת הפרשה. הנה בכל מכה ומכה היה משה מתרה לפני פרעה בלמעלה מעשרים פעם יום אחר יום, (כך מתבאר מרש"י שכתב בפר' וארא ז' כה' דשלשה חלקי החודש היה משה מתרה בפרעה, ורביע החודש היתה המכה משמשת), ובמכת ברד שהיא המכה השביעית אמר משה לפרעה 'אני שולח את כל מגפותי אל לבך ובעבדיך ובעמך', וגם מוסיף איום על חייו 'כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך ואת עמך בדבר ותכחד מן הארץ', ומשה רבינו מקווה לראות איזה שינוי בפועל אצל פרעה ע"י מכת ברד. אך כשראה שפרעה הוסיף לחטוא ולהכביד את לבו ואת לב עבדיו אחר שחלל הברד, כאן משה נשבר. ולכן הקב"ה בתחילת פרשת בא

מתוך צוואת רבנו זצ"ל לכלל ישראל.

"הנני כותב מתוך ייסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהלן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי יודע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חזק להיות משען ומשענה לכל הסובלים ייסורים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שייחשוב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רק להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שירגיש צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק עבור נשמתו ולומר אני מדליק בך זה להועיל נשמת פלוני בן פלוני [שלמה בן מאיר ושמחה], ויפרש את בקשתו ויחול לשפוך את ליבו על ידי הנו ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם יחשוב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שחושב שהוא רשע ופושע לשמוע דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות בידי להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעשות או תו באהבה וחיבה ולחת לו בלב תנחומים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, מקסימום הפסיד נר קטן, ולא שרח הרבה. כל זה כתבתי ביישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהעזתי לכתוב בדברים אלו, ואקווה להיות לעזר לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממני הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם."

נתרם לרפואת
ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל

נתרם ע"י הנדיב החפץ בעילום שם
להצלחה ברוחניות ובגשמיות